

Pintes Gábor

Szocializáljunk és szocializálódjunk **Hogyan, hova, miért – kivel igen és kivel nem?**

Korunk egyik nyilvánvaló és nem titkolt paradoxona, hogy soha nem volt ilyen könnyű kapcsolatba lépni egymással – és talán soha nem kellett ennyire tudatosan tanulnunk, hogyan legyünk valóban együtt. 2026-ot írunk, de már a múlt század hetvenes éveiben Konrad Lorenz (a humán etológia egyik úttörője) rávilágított az egyre gyorsuló „élettempó”, az érzelmek kihalása és a társas érintkezés mennyiségének ugrásszerű növekedésére. A fejlődés, az előre haladás folyamatának globális elemzésekor a legegyszerűbb a „mennyiség” oldaláról megközelíteni a vizsgált folyamatokat. Ezért ha első látásra és első olvasatra többet és nagyobbbat látunk, olvasunk, abban a reményben lehetünk, hogy igenis előbbre és magasabb szintre/színvonalra jutottunk. S itt jön a paradoxon, vagy matematikai nyelven akár a fordított arányosság is. A „lorenzi” megállapítások és az évtizedek óta folytatott kutatások inkább azt bizonyítják, hogy a nagy (és nagyon nagy) mennyiség ez esetben inkább romlást és rosszabb hatékonyságot jelentenek. Mármost a szocializáció terén.

Forrás: Nagy Fanni archívuma

Tisztában vagyok azzal, hogy a „szocializáció definíciója” az egyik azon meghatározások közül, melyeket már az általános oktatás folyamatában elsajátít szinte minden tanuló (a család definíciójával egyetemben). Ám a szocializáció a „társadalomba való beilleszkedés”-en kívül, ill. azon túl azért rejteget sokkal konkrétabb értelmezést is. Pontosan nem emlékszem, hogy hányan kérdeztek rá anno ötödikben-hatodikban, hogy mi is az a „társadalombaválóbeilleszkedés” és mindazok, akik évek és évtizedek távlatából még mindig emlékeznek erre a tömör mondatra, hogy tényleg tudnak-e bármit is kezdeni vele. Bevallom, még az egyetemista hallgatókkal is tisztázni szükséges ezen fogalom tartalmát és azt, hogy mi mindennel függ össze. Persze, elfogadom azt a tényt is, hogy definícióból lehet több (igen, a humán- és társadalomtudományokra ez elég jellemző), jómagam ezért sem szeretem nagyon a „definíció” kifejezést. Mivel az valami véglegeset és lezártat jelent. S amiről most én is elmélkedem, az nagyon nem lezárt téma.

Az én értelmezésemben a szocializáció szociális, azaz társadalmi szerepek elsajátítását jelent. Vagy egy nagyon közeli „rokona”, ez pedig a „perszonalizáció”. Ebből a rokoni kapcsolatból és együttélésből nagyjából meg is kapjuk azt, hogy miről szól a nevelés. A szocializációval szociális szerepeket tanulunk, a perszonalizációval pedig egy autentikus (egyedi, hiteles, nem konformista...) személyé válunk.

A mi problémánk viszont még mindig az, hogy a „jelen” (és vélhetően a jövő is) sajátosságai és mindennapi adottságai milyen hatással bírnak arra a folyamatra, melyet pár sorral feljebb tisztázni igyekeztem. Nem akarok vészmadár (amolyan Negatörp) lenni, de a szocializáció dolgai nem állnak nagyon jól. Az okok feltárására és elemzésére nemhogy egy vezércikk, de egy vaskos tanulmánykötet sem lenne elég.

A „hogyan, hova, miért” kérdő szavak inkább költőiek, mivel nagyjából tudjuk a választ rájuk. Tudjuk, de nem nagyon sikerül mit kezdeni velük, mivel a „régi hogyan” nem nagyon működik, a „régi hova” már nem ott van, ahol korábban volt és a miértet amolyan filozofikusan elvont, ill. kötelező elemnek tartjuk. A probléma, mely ebből következik, az, hogy ezzel elvesztjük az egész értelmét, a célját, az irányát.

A lépés, ill. a lépések a korrekcióhoz a „kivel igen és kivel nem” megválaszolásán keresztül vezethetnek. Első látszatra nem olyan bonyolult a helyzet, csak jelen helyzetben nehezen megvalósítható. Szocializálni és szocializálódni emberi kapcsolatok által, személyes és reális időben és térben történő személyes interakció által lehetséges. Persze fontos a mennyisége is az interakciónak, de fókuszálnunk kellene a minőségre is. Ezért nem is az a kérdés, hogy kivel ne szocializálódjunk, hanem hogy képesek vagyunk-e kapcsolatban maradni azzal is, aki más, aki zavar bennünket, aki nem a mi „buborékunkhoz” tartozik. A szocializáció nem jelent feltétlen alkalmazkodást. Vannak értékek, viselkedésformák és közösségi normák, amelyekkel szemben éppen a nemet mondás képessége jelenti az érett szocializációt.

Talán ezért kell egyszerre szocializálnunk és szocializálódunk. A gyermeket bevezetni a közösségbe, miközben mi magunk is újratanuljuk, mit jelent figyelni, vitatkozni, együttműködni, elfogadni és határt húzni. Mert a szocializáció nem az a folyamat, amelynek végén mindenki ugyanolyan lesz. Éppen ellenkezőleg: talán akkor sikeres, ha megtanulunk különbözőként is együtt maradni.